

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci
katedra sociologie, andragogiky a kulturní
antropologie
obor: Školský management**

Bakalářská práce

**Školství a právní rámec ochrany zdraví
Education and Legal Framework of Health Protection**

Vladimíra Mahdalová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Klára Tesaříková

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem v práci použila.

V Uherském Brodě dne 10.března 2014

.....

(vlastnoruční podpis)

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Bc. Kláře Tesaříkové za cenné rady, připomínky, lidský přístup a čas, který mi věnovala při vedení této bakalářské práce. Rovněž děkuji rodinným příslušníkům za podporu při realizaci práce.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 ZAJIŠTĚNÍ BOZP VE ŠKOLSTVÍ.....	7
1.1 Vymezení pojmů	7
1.2 Právní rámec v oblasti BOZP ve školství	7
1.3 Povinnosti zaměstnavatele v oblasti BOZP ve školství	9
1.4 Práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP	10
1.5 Bezpečné pracovní prostředí, prevence rizik.....	11
1.5.1 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí	13
1.5.2 Požadavky na budovy škol a školských zařízení	14
1.5.3 Prověrky BOZP	15
1.5.4 Požární ochrana.....	16
1.5.5 Bezpečnostní značky a značení	17
2 BOZ DĚTÍ PŘI VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	18
2.1 Legislativní zabezpečení BOZ dětí v předškolním vzdělávání	18
2.2 Principy BOZ dětí v předškolním vzdělávání	19
2.3 Podmínky BOZ dětí.....	22
2.4 Prevence rizik při zajišťování vzdělávání dětí.....	24
2.4.1 Předcházení rizikům.....	24
2.4.2 Poučení dětí.....	24
2.5 Úrazy dětí	25
3 ŠETŘENÍ NA ÚSEKU BOZP A BOZ DĚTÍ v MŠ	27
3.1 Prohlídka MŠ a pozorování objektu z hlediska BOZP a BOZ dětí	28
3.1.1 Záznam z pozorování – BOZP ve školách	28
3.2 Analýza dokumentace.....	31
3.3 Realizace BOZP a BOZ dětí v MŠ	34
3.4 Řízený rozhovor.....	35
3.5 Závěr šetření.....	40
ZÁVĚR.....	43
POUŽITÁ LITERATURA, PRAMENY A ZDROJE.....	44
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	47

ÚVOD

Zdraví je pro každého z nás to nejcennější co máme. Mnoho lidí pokládá zdraví za největší poklad. Své zdraví si musíme šetřit a chránit. Zní to mnohdy jako klišé, ale během života se bohužel nám nebo našim blízkým může stát náhodný nebo zaviněný úraz a teprve tehdy si uvědomujeme hodnotu zdraví. Žádný úraz není náhoda, vždy má své příčiny a lze mu zabránit tím, že budeme předvídaví, obezřetní, budeme eliminovat nebezpečí. Bezpečnost a ochrana zdraví by měla být pro každého z nás prioritou.

Specifikou je dětská úrazovost a to hlavně v předškolním věku. Děti jsou nesmírně zvědavé, vynalézavé, nemají odhad, zkušenosti, zkoumají neznámé věci, jsou impulsivní. Často si neuvědomují možná nebezpečí a rizika úrazů, které na ně číhají doma, cestou, v mateřské škole, při setkání se zvířaty. Vlastní zdraví berou jako samozřejmou věc, myslí si, že se jim nic nemůže stát. U dětí předškolního věku se rozvíjí pohybová koordinace, jsou schopné postupného chápání následků některých nežádoucích aktivit, mají mnohdy rozptýlenou pozornost. Důvody bezpečnostních příkazů a opatření však neberou ještě vážně.

Dětský úraz je určitě mnohdy zbytečně zaviněný nepozorností nás dospělých, kteří máme zodpovědnost za děti. Úrazy ovlivní nejen zdraví dítěte ale i spokojenost rodiny. Ačkoliv většina úrazů se zahojí, některé mohou zanechat trvalé následky anebo způsobit smrt. Každý úraz provází bolest a ty vážné často zanechají nejen jizvy, ale i stopu na duši.

Čím dříve začneme s důslednou prevencí úrazů, tím je větší naděje, že docílíme snížení počtu a závažnosti úrazů dětí.

Mateřská škola je pro dítě první vzdělávací institucí, kde se formuje jeho osobnost. V tomto věku jsou děti přístupné a přijímají se zájmem a rády základní poznatky o ochraně zdraví, bezpečnosti a prevenci rizikových jevů.

Mateřská škola by měla poskytovat dětem bezpečné prostředí a podmínky pro výchovu, sport, hry, zajímavou inspirující výuku, kvalitní pomoc v případě nehody. Tato instituce se svým nezastupitelným vlivem na chování a jednání dětí a rodičů jsou ideálním místem pro výchovu k prevenci úrazů.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda je dostatečně zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách po stránce praktické i ve vnitřních předpisech.

Podnětem pro zvolení problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví dětí byla má praxe učitelky v mateřské škole.

Bakalářská práce obsahuje teoretickou část ve dvou kapitolách, která je zaměřena na právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v mateřské škole a právní předpisy zastřešující bezpečnost a ochranu zdraví dětí v předškolním vzdělávání. Třetí kapitola zahrnuje empirickou část bakalářské práce. Výzkumný projekt se zabývá šetřením uskutečněným v mateřských školách v Uherském Brodě od listopadu 2013 do února 2014. Při šetření zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách jsem použila výzkumné metody: analýza dokumentace, pozorování a řízený rozhovor.

Výstupem práce bude vyhodnocení zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při vzdělávání v šetřených mateřských školách.

1 ZAJIŠTĚNÍ BOZP VE ŠKOLSTVÍ

1.1 Vymezení pojmů

Hned v úvodu je třeba připomenout některé základní pojmy, které budu v této práci používat. Jde většinou o zkratky, které se lépe používají jak v psaném textu tak v mluveném projevu.

Co vlastně znamená zkratka „BOZP“? Je to „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci“. Týká se zaměstnanců v pracovněprávním vztahu a také zaměstnanců při činnostech nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

Vzhledem k tomu, že se zaměřím také na děti, budu aplikovat ve vztahu k nim podobný pojem, kterým je „BOZ“. Tato zkratka znamená „Bezpečnost a ochrana zdraví“, a to při výchově a vzdělávání dětí a ne „při práci“.¹

1.2 Právní rámec v oblasti BOZP ve školství

Cílem práce je vymezit legislativní rámec bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách. Základním nástrojem řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou právní předpisy různé právní síly, které podléhají změnám v souvislosti s neustálým vývojem.

„Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod“.²

Výchozí právní normou v oblasti BOZP ve školství je Listina základních práv a svobod, jako součást ústavního právního řádu České republiky. Tento ústavní dokument zaručuje všem občanům základní práva, mimo jiné

¹ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008, s.17. ISBN 978-80-86846-26-2

² Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., ze dne 16.12.1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění

právo na život a ochranu zdraví, na vzdělávání, právo na příznivé životní prostředí, uspokojivé pracovní podmínky.³

Velmi důležitým závazkem pro Českou republiku v rámci Evropského společenství v oblasti BOZP je Úmluva Mezinárodní organizace práce č.155⁴, která byla ratifikována v roce 1988. Zakotvuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, dále opatření, práva, povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců.⁵

Dalším důležitým dokumentem v oblasti BOZP je zákoník práce. Je to předpis, který upravuje vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Řeší systematicky otázku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, především pak v souvislosti s problematikou prevence rizik.

Speciálním zákonem, který upravuje regionální školství, je zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento dokument upravuje vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání, stanovuje působnost orgánů státní správy a samosprávy ve školství. Jsou zde ošetřeny veškeré záležitosti související se vzděláním a vzděláváním. Z tohoto zákona vyplývají školám povinnosti v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.⁶

Výčet dalších právních a ostatních předpisů, které jsou uplatňovány k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:⁷

- předpisy na ochranu života a zdraví
- předpisy hygienické a protiepidemické
- technické předpisy
- technické dokumenty a technické normy
- stavební předpisy
- předpisy o požární ochraně

³ Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., ze dne 16.12.1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění

⁴ Předpis č.20/1989 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Úmluvě a bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí (č.155)

⁵ Zákon č.262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

⁶ Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁷ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008. ISBN 978-80-86846-26-2

1.3 Povinnosti zaměstnavatele v oblasti BOZP ve školství

Stejně jako v naší právní úpravě je i v rámci Evropského společenství bezpečnost a ochrana zdraví při práci vnímána jako součást pracovních podmínek. Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týká výkonu práce. Mezi rizika patří všechny zdroje úrazů, průmyslové škodliviny, záření, elektrická energie. Péče o BOZP je nedílnou součástí pracovních povinností vedoucích pracovníků na všech stupních řízení. Tato povinnost se vztahuje i na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovišti. Náklady spojené se zajišťováním BOZP hradí ze zákona zaměstnavatel.

Dále je zaměstnavatel povinen vytvářet bezpečné prostředí, podmínky vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům. Prevencí se rozumí všechna opatření, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat.

Zaměstnavatel nesmí připustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, které by neodpovídaly jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Informuje zaměstnance, do jaké kategorie je jejich práce zařazena. Zaměstnavatel zajišťuje, aby práce stanovené zvláštním právním předpisem vykonávali zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz. Zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům informace a pokyny související s bezpečností a ochranou zdraví při práci při přijetí, převedení na jinou práci.

Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům vstupní a cyklické školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, jež doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, vztahující se k rizikům. Zaměstnavatel soustavně vyžaduje a kontroluje jejich dodržování. O školení, předávání informací zaměstnancům zpracovává zaměstnavatel písemný záznam. Sděluje zaměstnancům, které zařízení je poskytovatelem pracovnělékařských služeb a upozorňuje je na frekvenci preventivních prohlídek.

V případě, že došlo k pracovnímu úrazu zaměstnance, má zaměstnavatel povinnost objasnit příčiny a okolnosti vzniku úrazu, vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci.⁸

⁸ § 101-105 zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

Otázce bezpečnosti a ochrany zdraví je věnována pozornost už před nástupem do pracovního poměru. Před uzavřením pracovní smlouvy je zaměstnavatel povinen zajistit, aby se dotyčná osoba podrobila vstupní lékařské prohlídce za účelem posouzení její způsobilosti pro výkon sjednávané činnosti. Vstupní lékařská prohlídka pro nastupující zaměstnance se uskutečňuje u poskytovatele pracovnělékařských služeb, s nímž má zaměstnavatel uzavřenou písemnou smlouvu.⁹

Rovněž pedagog musí být pro vykonávání pedagogické činnosti zdravotně a odpovědně způsobilý.¹⁰ Periodické prohlídky provádí smluvní lékař, přestože jsou zařazeni podle zákona o ochraně veřejného zdraví do kategorie I. Periodika je stanovena na 1 x za 4 roky, po 50. roce věku 1 x za 2 roky z důvodu vysoké psychické zátěže a stresu pedagogů.

Hlavním předmětem činnosti ve školství je vzdělávání. Povinnosti všem školám v oblasti BOZP ukládá školský zákon. MŠMT stanovuje vyhláškou pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení. Je to předpis důležitý z hlediska zajištění BOZ dětí ve školách. Zabývá se postupem při skončení pracovního poměru pedagogů, ředitelů. Řeší pracovní dobu pedagogických pracovníků, kterou dělí na přímou pedagogickou činnost a související. Tuto práci může pedagog vykonávat na jiném dohodnutém místě. Rovněž řeší čerpání dovolené, studijní volno, dohled nad žáky.¹¹

1.4 Práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP

Zaměstnanec má právo na ochranu bezpečnosti a zdraví při práci a rovněž na informaci o riziku, které mu hrozí v souvislosti s výkonem povolání. Má právo odmítnout výkon práce, pokud by ho ohrožovala na zdraví. Zaměstnanci mají právo účastnit se řešení otázek souvisejících s BOZP prostřednictvím odborové organizace, pokud existuje na pracovišti.

Zaměstnanci mají rovněž právo podílet se na vytváření bezpečného pracovního prostředí, dbát o svou bezpečnost, spolupracovat se

⁹ § 32 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

¹⁰ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění

¹¹ Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

zaměstnavatelem při zajišťování podmínek BOZP. Tyto požadavky upravují vnitřní předpisy organizace, které jsou zpracovány na základě zákoníku práce a dalších speciálních předpisů.

Zaměstnanci mají právo na přestávku v práci a oddech nejdéle po šesti hodinách nepřetržité práce. Zaměstnanec má právo na dodržování zákonem stanovené týdenní pracovní doby.¹²

Zaměstnanec je povinen dodržovat předpisy v oblasti BOZP a účastnit se školení. Při práci musí dodržovat stanovené postupy, okamžitě hlásí zaměstnavateli zjištěné závady.

Na pracovišti platí zákaz požívání alkoholu a návykových látek.¹³ Vlivem těchto látek může dojít ke snížené pozornosti i ke vzniku úrazů. Zaměstnavatel může požadovat podrobení se zaměstnance dechové zkoušce, zda není pod vlivem alkoholu. Zaměstnancům je uložena povinnost nekouřit na pracovištích a v jiných prostorách. Zákaz kouření přispívá k zajištění kvalitnějšího pracovního prostředí a podmínek.

Pedagog v souvislosti s BOZP je povinen přihlížet při vzdělávací činnosti k ochraně dětí před riziky.¹⁴

1.5 Bezpečné pracovní prostředí, prevence rizik

Povinností zaměstnavatele je vytvářet bezpečné pracovní prostředí. Další povinností je zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, týkající se výkonu práce. Z těchto důvodů probíhá neustálá kontrola pracovního prostředí a je kladen velký důraz na prevenci rizik. Aby byla zajištěna potřebná opatření k zajištění BOZP, je třeba pravidelně na pracovišti vykonávat činnosti zaměřené na prevenci rizik, jejich vyhledávání, vyhodnocování a stanovení nápravných opatření.

Na pracovišti se stanoví seznam míst, prostor, seznam činností, které jsou na jednotlivých úsecích prováděny. Ke každému pracovnímu místu nebo činnosti je přiřazeno nebezpečí, které by mohlo nastat. Je zpracován seznam rizikových činností, posuzována závažnost možného poškození zdraví nebo pravděpodobnost, se kterou může dojít

¹² § 88-100 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

¹³ § 106 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

¹⁴ Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

k možnému poškození zdraví. Hodnocení rizik se uskutečňuje pomocí bodové stupnice. Tím se identifikují rizika poškození zdraví. Následuje stanovení nápravných opatření, které spočívá ve formulování a implementaci opatření k odstranění rizika, včetně zajištění provedení nápravy. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Cílem bezpečnostních opatření je odstranit rizika nebo omezit jejich působení, tak, aby se minimalizovalo ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců.¹⁵

Důvody vyhledávání rizik¹⁶:

- pracovní úrazovost, nemoci z povolání
- výsledky interních a externích kontrol, prověrek BOZP na pracovišti
- podněty zaměstnanců
- vnější vlivy, změny legislativy

Zaměstnavatel je povinen prokazatelně zajistit zaměstnancům v pravidelných lhůtách školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Úroveň získaných znalostí prokazují zaměstnanci formou písemného testu.

Znalosti z oblasti BOZP doplňují odbornost zaměstnance a požadavky na výkon práce. Vzdělávání a proškolení zaměstnanců v problematice BOZP přispívá k zajištění bezproblémového provozu pracoviště, úspoře ekonomických prostředků. Zaměstnavatel pravidelně kontroluje a soustavně vyžaduje dodržování předpisů v oblasti BOZP.¹⁷

Každá pracovní činnost je podle míry rizika zařazena do příslušné kategorie. Zaměstnanec je prokazatelně seznámen o zařazení vykonávané práce do určité kategorie.¹⁸

¹⁵ §102 zákona č. 260/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

¹⁶ DANDOVÁ, Eva. Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách. 1.vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-373-7

¹⁷ §103 zákona č. 260/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

¹⁸ Vyhláška 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií

1.5.1 Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Požadavky na pracoviště vyplývají ze zákona o bezpečnosti práce.¹⁹ Blíže je upřesňuje nařízení vlády o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Zaměstnavatel zajišťuje vyhovující podmínky po stránce stavební, což znamená zajištění vhodného objektu k provádění určitého druhu práce, dostatek prostoru, vhodné osvětlení a mikroklimatické podmínky.²⁰

Dle zákoníku práce je zaměstnavatel povinen zajistit BOZP všech osob, které se s jeho vědomím zdržují na pracovišti²¹.

V mateřských školách to jsou:

- zaměstnanci, pedagogové školy
- děti, které navštěvují školu
- zákonní zástupci (rodiče)
- zaměstnanci externích firem, pracujících ve škole

Na jednotlivých pracovištích jsou pro případ potřeby poskytnutí první pomoci k dispozici lékárničky. Zaměstnavatel odpovídá za obsah lékárničky. Vybavení koresponduje s požadavky lékaře, který poskytuje zaměstnavateli pracovnělékařskou službu a je přizpůsobeno druhu činnosti a počtu zaměstnanců na pracovišti.

Obsah lékárničky je pravidelně kontrolován a doplňován. Musí být sledovány expirační lhůty vnitřního vybavení. Lékárničky musí být umístěny na viditelném místě pro případ rychlé a kvalitní první pomoci.²²

Speciální pozornost je věnována pracovním podmínkám těhotných zaměstnankyň, kojících žen a matek do konce devátého měsíce po porodu. Zaměstnavatel je povinen zajistit podmínky, prostory pro jejich odpočinek a přizpůsobit je jejich potřebám. Tyto ženy nesmí vykonávat práce, které by mohly ohrozit jejich zdraví. Zaměstnavatel je povinen je převést na jinou práci. Při zařazování do směn přihlíží zaměstnavatel k potřebám zaměstnankyň a zaměstnanců pečujících o děti.

¹⁹ Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, v platném znění

²⁰ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

²¹ § 103 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

²² JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Jihlava: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-658-3

Mezi povinnosti zaměstnavatele rovněž patří dodržování stanovených váhových limitů u břemen, se kterými mohou zaměstnanci manipulovat.

Zaměstnavatel rovněž stanovuje bezpečnostní přestávky v práci na jídlo, oddech a odpočinek mezi směny. Blíže tyto přestávky, rovněž překážky v práci, specifikuje zákoník práce. Vedoucí pracovníci zajišťují vhodnou organizaci práce, dodržování zásad bezpečnosti na pracovišti a motivují zaměstnance k odpovědnému přístupu k plnění pracovních úkolů.

Nebezpečný vliv na zdraví může mít i stereotypnost vykonávané práce nebo manipulace s těžkými břemeny. Důležitou prevencí při práci se zvýšeným rizikem je, že pracovníci vykonávající tyto práce nepracují osamoceně.²³

1.5.2 Požadavky na budovy škol a školských zařízení

Stavby škol, předškolních, školních a tělovýchovných zařízení musí splňovat požadavky legislativních technických norem. Ředitel školy sleduje aktuální změny a novelizaci právních předpisů a v jejich smyslu zajišťuje technický stav budovy. Pro zajištění optimálních podmínek je třeba zkoumat základní činitele, které mohou ohrozit zdraví. Budova školy musí splňovat pravidelné větrání, teplotu vzduchu dostatečné osvětlení, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou.

Zaměstnancům je třeba poskytnout vhodné prostory pro osobní hygienu, stravování, převlékání, odpočinek. Na pracovišti je nezbytné udržovat čistotu a pořádek. Vzhledem k péči o zaměstnance a bezpečný vzdělávací proces ředitel a odpovědný pracovník vyhledávají nebezpečí, minimalizují možná rizika, přijímají nápravná opatření. Stav pracovního a vzdělávacího prostředí je předmětem pravidelných kontrol.²⁴

²³ § 103 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

²⁴ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, v platném znění

1.5.3 Prověrky BOZP

Každoročně je realizována dle pravidel prověrka BOZP, při níž se zjištěný stav porovnává se stavem požadovaným. Zjištěné závady jsou předmětem stanovených závěrů, ozdravných opatření se stanoveným termínem odstranění.²⁵

Povinností zaměstnavatele je provádět prověrky BOZP. Ředitel školy je povinen jedenkrát ročně organizovat prověrky BOZP na všech úsecích školy. Stanoví komisi k realizaci prověrky, určí termín provedení. Zaměstnanci by se měli podílet na tom, aby jejich pracoviště splňovalo předepsané normy a zbytečně nedocházelo k úrazům.

Cílem prověrky je zhodnocení stavu jednotlivých pracovišť školy z hlediska platných legislativních norem, funkčnosti vnitřních směrnic, dodržování bezpečnostních předpisů. Zápisy z prověrky včetně závěrů, ozdravných opatření a termínů odstranění závad předá ředitel zřizovateli. Řešení nezbytných oprav finančně náročných, které ohrožují zdraví a bezpečnost, řeší ředitel školy ve spolupráci se zřizovatelem.²⁶

Zaměstnavatel má povinnost zajistit nejen bezpečné pracovní prostředí, ale také zajistit bezpečné vnitřní vybavení, zařízení budov, strojů, přístrojů. Bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů technických zařízení, přístrojů a nářadí vyplývají z právních předpisů. V důsledku zajištění bezpečnosti při používání zařízení škol, jsou stanoveny a sledovány lhůty revizí, kontrol a prohlídek vybraných zařízení. Jednotlivé revize může provádět pouze revizní technik vlastníci platné osvědčení a oprávnění k provádění revizí, kterým se prokáže. O provedení revize je vyhotoven revizním technikem písemný záznam, který je součástí dokumentace BOZP.²⁷

²⁵ Nařízení vlády č.101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, v platném znění

²⁶ § 108 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

²⁷ Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí, v platném znění

1.5.4 Požární ochrana

Další povinností zaměstnavatele, která úzce souvisí s bezpečností a ochranou zdraví při práci, je zajištění požární ochrany na pracovišti. Tato povinnost vyplývá ze zákona.²⁸ Blíže jsou povinnosti specifikovány v předpisech nižší právní síly řešící požární prevenci, technické podmínky a podmínky bezpečnosti při provozu komínů.

Zaměstnavatel zodpovídá za zajištění požární techniky v potřebném množství, věcných prostředků požární techniky a požárně bezpečnostního zařízení. Nezbytné je vytvářet podmínky k hašení požárů a pro záchranné práce. Povinností organizace je umožnit orgánu státního dozoru provedení kontroly všech povinností zaměstnavatele v oblasti požární ochrany.

V případě nebezpečí požáru škola postupuje podle požární poplachové směrnice, bezodkladně oznámí územně příslušnému operačnímu středisku hasičského záchranného sboru každý požár. Na všech pracovištích a v areálu školy platí striktně zákaz kouření. Pravidelně jsou prováděny kontroly dodržování předpisů odborně způsobilou osobou. Kontrolní činnost je zaměřena na dodržování technických nařízení a návodů při běžných činnostech na pracovišti, na dodržování zákazu kouření.

Na pracovištích je zřízena funkce bezpečnostního technika a technika požární ochrany. Úkolem je monitorovat a vyhodnocovat situaci na pracovišti, navrhnout nápravná opatření. V případě, že je zjištěna závada v souvislosti se zajištěním vhodných podmínek a mohlo by dojít k ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví, neodkladně oznamují situaci zaměstnavateli. Na úseku požární ochrany jsou zřízeny také požární hlídky, kontrolují dodržování požárních předpisů, připravenost hasebních prostředků, požární bezpečnost pracoviště a dohlíží na přístup k prostředkům požární ochrany a volné únikové cesty.

Na pracovištích je nezbytné zajistit bezpečnostní značení v souvislosti s bezpečností a ochranou zdraví při práci a požární ochranou.²⁹

²⁸ § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

²⁹ Vyhláška č. 206/2001 Sb., o požární prevenci

1.5.5 Bezpečnostní značky a značení

Ve školách a školských zařízeních se uplatňují další požadavky na BOZP a BOZ dětí. Na viditelných místech musí být umístěny reflexní bezpečnostní značky a značení, které poskytují informace nebo instrukce zaměstnancům, dětem, rodičům nezbytné k zajištění jejich bezpečnosti a označení bezpečnostních bodů. Je to vyznačení únikové cesty při požárním a jiném nebezpečí v podobě piktogramu. Dále to jsou informační cedule s důležitými telefonními čísly, poplachové směrnice, označení hasicích přístrojů, hydrantů, schodiště, postupu při poskytování první pomoci.³⁰

³⁰ Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

2 BOZ DĚTÍ PŘI VZDĚLÁVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Bezpečnost a ochrana zdraví je součástí každodenní činnosti ve školství. Spočívá především ve vytváření podmínek pro výkon práce v bezpečném a zdravém neohrožujícím prostředí. V resortu školství je tento úkol dvojnásobně těžší než v jiných odvětvích, protože vedle zaměstnanců se ve školách vyskytuje hlavní objekt vzdělávacího procesu – děti.

Problematika bezpečnosti a ochrany zdraví je složitá, poněvadž zasahuje do mnoha speciálních oborů. Školy, které zabezpečují výchovu a vzdělávání jsou zákonem zavázány k tomu, aby péči o vzdělávání mladé generace spojovaly s ochranou dětí při všech činnostech a aktivitách souvisejících s výchovně vzdělávacím procesem.

2.1 Legislativní zabezpečení BOZ dětí v předškolním vzdělávání

„ Pro většinu škol a školských zařízení zřízených krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí platí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí pouze školský zákon a jeho vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. V ostatních záležitostech musí rozhodovat ředitel školy nebo školského zařízení sám.“³¹

Právní základ zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při výchově a vzdělávání dětí v mateřské škole je především z oblasti školských předpisů.

Speciální úpravu bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách a školských zařízeních obsahuje školský zákon, který stanoví povinnost přihlížet při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech k základním fyziologickým potřebám dětí a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj.

Školy také poskytují dětem nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Jsou povinny evidovat úrazy dětí,

³¹ DANDOVÁ, Eva. Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách. 1.vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-807357-373-7

vyhotovovat a zasílat záznamy o úrazu stanoveným orgánům a institucím.³²

MŠMT stanovuje opatření k zajištění bezpečnosti a ochraně zdraví dětí při vzdělávání v mateřské škole a při činnostech s ním souvisejících ve vyhlášce o předškolním vzdělávání.³³

V této vyhlášce jsou blíže specifikována opatření k zajištění BOZ předškolních dětí a to zejména zabezpečení dohledu nad dětmi, převzetí a předávání dítěte zákonnému zástupci, zajištění bezpečnosti při pobytu mimo území mateřské školy a při sportovních činnostech.

Kromě těchto právních předpisů vydalo MŠMT metodický pokyn, který rozpracovává podrobnosti ohledně zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT. Stanovuje postupy jak předcházet rizikům, nastiňuje povinnosti dětí a zákonných zástupců, zdravotní způsobilost dětí, poučení dětí, zabezpečení pohybových aktivit a kontrolní činnost.³⁴

Na mateřské školy se bezprostředně vztahují také prováděcí předpisy vycházející ze zákona o ochraně veřejného zdraví.³⁵ Tyto jednotlivé předpisy stanovují hygienické požadavky na hračky a výrobky pro děti mladší 3 let.³⁶ Požadavky na venkovní hrací plochy a pískoviště, na pitnou a teplou vodu, četnost a rozsah kontrol pitné vody a požadavky na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí stanovuje další prováděcí předpis.³⁷

2.2 Principy BOZ dětí v předškolním vzdělávání

Výchova k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí od nejútlejšího věku má zejména základ v rodině. Především rodina má vést dítě k péči o vlastní bezpečí, ke kázni a dodržování zásadních pravidel bezpečného chování vůči sobě i ostatním. Na výchovu v rodině navazuje mateřská škola, ve které dítě tráví mnoho času. Tato instituce základní návyky dále

³² § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění

³³ Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

³⁴ Metodický pokyn č.j. 37 014/2005-25, k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT

³⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění

³⁶ Vyhláška č. 84/2001 Sb., o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do 3 let, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, v platném znění

rozvíjí. Školy, které zabezpečují výchovu a vzdělání, se zavazují k ochraně dětí a to při všech aktivitách a činnostech související s výchovně vzdělávacím procesem. Výchova dětí k bezpečnosti a ochraně zdraví je dlouhodobým procesem k získání vědomostí, dovedností a schopností, které jsou důležité pro správné jednání člověka. Tyto skutečnosti jsou cílem a podstatou při výchově a vzdělávání dětí.³⁸

Každá mateřská škola vzdělává děti podle školního vzdělávacího programu, který zpracovává na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Seznamuje v něm děti mimo jiné i s možným nebezpečím ohrožující jejich zdraví, vede děti k výchově ke zdravému životnímu stylu a zdraví člověka. Cílem je dosažení klíčových kompetencí, které se vztahují k ochraně zdraví dětí a jejich bezpečnosti. Tyto kompetence jsou vytvářeny na základě očekávaných výstupů a účelně zvoleného učiva. Součástí je i dopravní výchova, ochrana člověka za mimořádných událostí, problematika první pomoci a úrazů, prevence sociálně patologických jevů.³⁹

Základní zásady a pravidla chování v oblasti BOZ dětí při vzdělávání v mateřské škole upravuje školní řád. Tento dokument vydává ředitel mateřské školy a při jeho tvorbě vychází z platných zákonných norem.⁴⁰

Školní řád stanovuje základní zásady a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví a pravidla chování. Dále jsou v něm zakotveny podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí a jejich zákonných zástupců v mateřské škole a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů s pedagogickými pracovníky ve smyslu zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Školní řád se zabývá také ochranou dětí před patologickými jevy.⁴¹

Školní řád upravuje podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Školní řád stanovuje podmínky zacházení se školním majetkem z pozice dětí a dospělých osob. Ochrana zdraví dětí je však vždy v mateřské škole prioritní.⁴²

³⁸ DANDOVÁ, Eva. Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách. 1.vydání.Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-373-7

³⁹ Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j.: 37 014/2005-25

⁴⁰ Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁴¹ Metodický pokyn k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č.j.: 21291/2010-28

⁴² § 30 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Školní řád je závazným dokumentem mateřské školy v oblasti BOZ dětí při výchově a vzdělávání pro zaměstnance, děti a zákonné zástupce. Všichni zúčastnění jsou se školním řádem prokazatelně seznámeni. Dle školního řádu jsou děti povinny plnit pokyny pedagogických pracovníků. Děti jsou pravidelně upozorňovány přiměřenými způsoby na možná nebezpečí, na rizikové faktory z hlediska možného poškození zdraví při různých činnostech. Zákonní zástupci jsou povinni sdělovat škole neprodleně změny zdravotního stavu dítěte a jiné závažné skutečnosti, které by mohly ohrozit bezpečnost dětí při vzdělávání, aby nedošlo k jejich ohrožení. Dokládají důvody nepřítomnosti dítěte v mateřské škole v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem. Oznamují škole údaje, které jsou podstatné pro průběh vzdělávání nebo bezpečnost dítěte a změny o těchto údajích.⁴³

Mateřská škola vykonává dohled nad dítětem od doby převzetí od jeho zákonného zástupce nebo jim pověřené osoby až do doby, kdy je pedagogický pracovník předá jeho zákonnému zástupci nebo jim pověřené osobě. Předání dítěte lze jen na základě písemného pověření vystaveného zákonným zástupcem dítěte. K zajištění bezpečnosti dětí při pobytu mimo území mateřské školy stanoví ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků, aby na jednoho pedagogického pracovníka připadlo nejvýše 20 dětí z běžné třídy, 12 dětí ve třídě, kde jsou zařazeny děti se zdravotním postižením.

Při zvýšení počtu dětí, například při sportovních činnostech, určí ředitel mateřské školy k zajištění bezpečnosti dětí dalšího pedagogického pracovníka nebo ve výjimečných případech jinou zletilou osobu, způsobilou k právním úkonům, která je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě vykonávající činnost mateřské školy.

Při zajišťování výletů pro děti určí ředitel mateřské školy počet pedagogických pracovníků tak, aby byla zajištěna jejich bezpečnost a ochrana zdraví. Provádění dohledu nad dětmi při různých aktivitách přispívá zejména k předcházení vzniku různých škod na zdraví, ale také zabraňuje vzniku škod na životním prostředí, přírodě a majetku školy.⁴⁴

⁴³ § 22 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁴⁴ § 5 vyhlášky č.14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

2.3 Podmínky BOZ dětí

Provoz a podmínky mateřské školy musí zajištěny tak, aby byla chráněna bezpečnost a zdraví dítěte. Požadavky na prostory a provoz mateřské školy jsou stanoveny zákonnou normou o ochraně veřejného zdraví a realizovány prováděcí vyhláškou o hygienických požadavcích na prostory a provoz škol, zařízení. Tento předpis upravuje požadavky na vybavení, provoz, ubytování, osvětlení, vytápění, vybavení nábytkem, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou, úklid škol a školských zařízení. Je to spektrum převážně hygienických ustanovení.⁴⁵

Z ustanovení vyhlášky o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí by měl vycházet provozní řád těchto zařízení.⁴⁶ V některých částech vyhlášky o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí se prolínají hygienické požadavky s prvky bezpečnostními:

- požadavek na oplocení pozemku pro výchovu a vzdělávání určeného pro pobyt dětí předškolního věku, aby se zabránilo vniknutí volně pobíhajících zvířat do tohoto prostoru a možnosti napadení dětí,
- požadavek na správnou volbu rostlin a dřevin vysazovaných na pozemky určené k zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí (např. nevysazovat dřeviny a rostliny s různými bobulovitými plody, případně bodlinami, které by mohly způsobit dětem při jejich použití nebo zranění újmu na zdraví,
- požadavek na řádné udržování rostlin a dřevin, které je důležité z důvodu možného poškrábání o nízko rostoucí větve stromů, údržba travnatých ploch, např. z důvodu pylových alergií,
- podlahy v zařízeních pro výchovu a vzdělávání musí odpovídat charakteru činnosti upravené zvláštním právním předpisem o technických požadavcích na stavby,⁴⁷
- prostorové podmínky a vnitřní uspořádání v zařízeních pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku musí umožňovat výuku volné hry dětí, jejich odpočinek, osobní hygienu s otužováním, tělesná cvičení a zajištění stravování, pokud toto není zajištěno v jiném stravovacím zařízení. Na jedno dítě musí plocha denní místnosti užívané jako herna

⁴⁵ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008. ISBN 978-80-86846-26-2

⁴⁷ Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, v platném znění

a ložnice činit nejméně 4 m²; je-li ložnice, jídelna nebo tělocvična stavebně oddělená, musí plocha denní místnosti činit nejméně 3 m² na dítě. Plocha na jedno lehátko pro spánek musí činit 1,7 m² na dítě,

- vybavení těchto prostor nábytkem musí zohledňovat rozdílnou tělesnou výšku dětí,
- ve vnitřních prostorech budov zařízení pro výchovu a vzdělávání určených k dlouhodobému pobytu dětí, musí být vyhovující denní osvětlení odpovídající normovým požadavkům,
- parametry tepelných podmínek v hernách, ložnicích šatnách a dalších místnostech určených k dlouhodobému pobytu v zimním a letním období, stejně tak jako požadavky na větrání a další parametry mikroklimatických podmínek jsou stanoveny v příloze č.3 vyhlášky o hygienických požadavcích.⁴⁸

V mateřské škole je kladen důraz z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví dětí na učební pomůcky. Učebními pomůckami jsou hračky a předměty, které musí splňovat požadavky stanovené zákonem o ochraně veřejného zdraví⁴⁹ a prováděcími předpisy, například vyhláškou Ministerstva zdravotnictví o požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do tří let. Je to z důvodu, že do mateřské školy jsou přijímány v případě požadavku rodičů i děti do tří let věku. Tento předpis stanovuje požadavky na hygienické limity různých látek ve výrobcích pro děti a na technické požadavky na hračky. Hračky a výrobky jsou předem testovány a to by mělo být zárukou bezpečné hračky.⁵⁰

⁴⁸ Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, v platném znění

⁴⁹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ Vyhláška č. 84/2001 Sb., o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do 3 let

2.4 Prevence rizik při zajišťování vzdělávání dětí

2.4.1 Předcházení rizikům

Mateřská škola zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví dětí při vzdělávání a s nimi přímo souvisejících činnostech.⁵¹ K zabezpečení tohoto úkolu škola přijímá na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik. Prevencí rizik se rozumí všechna opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Základní povinností ředitele mateřské školy je upozorňovat na nejdůležitější okruhy problémů rizik a rizikových situací, ke kterým může dojít při vzdělávání dětí předškolního věku, stanovovat postupy vedoucí k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí při vzdělávání a výchově a přijímat bezpečnostní opatření k prevenci rizik. Pro jednotlivá věková odvětví je charakterické spektrum určitých úrazů, a proto lze pro každý věk dítěte odhadnout rizika a doporučit účinná preventivní opatření.⁵²

2.4.2 Poučení dětí

„Při poučení dětí postupuje škola podle Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j.: 37014/2005-25.“⁵³

Dětem v mateřské škole se vysvětlují pravidla chování a jednání srozumitelnou formou poučení, vysvětlování, příkladem, pomocí obrázků, piktogramů. S danými pravidly se seznamují hned na začátku školního roku, průběžně i nahodile (při nenadálé situaci, problémech, před pobytem na zahradě, před vycházkou, výletem, exkurzí). Dokladem o provedeném poučení je záznam v třídní knize, přílohou je osnova

⁵¹ § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

⁵² § 101, 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

⁵³ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008, s.108. ISBN 978-80-86846-26-2

poučení. Rozsah osnovy není taxativně stanoven a vždy záleží na konkrétních podmínkách školy. Stanovení obsahu osnovy schvaluje ředitel.⁵⁴

2.5 Úrazy dětí

V oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví ve školství existuje řada problémů, které se nepodařilo uspokojivě vyřešit. Dostaly se do Národního akčního programu pro BOZP a již po tři roky se jim věnují národní konference na téma „Bezpečnost a ochrana zdraví ve školství v ČR – aktuální témata“.

Palčivým problémem jsou úrazy, které jsou první příčinou úmrtí dětí a mladistvých. Ročně se ošetří přes půl milionu dětí a mladistvých do 19 let. Úrazová úmrtnost dětí sice od roku 2007 klesá, přesto však zůstávají děti nejrizikovější skupinou. Většina úrazů jsou preventabilní. Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007-2017 si dal za cíl prevenci úrazů dětí a mladistvých.⁵⁵

V případě úrazu dítěte škola postupuje podle základního předpisu, kterým se řídí evidence úrazů dětí, žáků a studentů ve školách. Tento právní předpis vychází z ustanovení školského zákona § 29 o zajištění BOZ ve školách a školských zařízeních, že školy jsou povinny vést evidenci úrazů, k nimž došlo při vzdělávání a souvisejících činnostech, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.⁵⁶

Pojem školního úrazu není formálně definován v žádném právním předpisu. Je pouze uveden v Metodickém pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j.: 37014/2005-25:

„Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech.“ Jedná se například o úrazy na vycházkách, výletech, sportovních a turistických akcích, při plavecké výuce – v souladu s rozhodnutím ředitele školy.

⁵⁴ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008. ISBN 978-80-86846-26-2

⁵⁵ Informační server bezpečnosti a ochrany zdraví při práci [online]. 2002-2014 [cit. 2013-06-26].

Dostupný z BOZPinfo.cz,

⁵⁶ Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

Metodický pokyn je závazný pouze pro školy a školská zařízení zřizovaných MŠMT. Pokud chceme, aby tento pojem byl platný i pro školy jiných zřizovatelů, je třeba jej zpracovat do školního řádu školy, popřípadě do vnitřní směrnice.⁵⁷

Školy jsou povinny vést evidenci úrazů, k nimž došlo při vzdělávání a sním související činnostech, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. V knize úrazů se evidují všechny úrazy dětí (dále jen „úraz“), ke kterým došlo při vzdělávání a souvisejících činnostech, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

V knize úrazů se uvede:

- pořadové číslo úrazu,
- jméno a datum narození zraněného,
- popis úrazu,
- popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místě události,
- zda a kým byl úraz ošetřen,
- podpis zaměstnance právnické osoby vykonávající činnost školy, který provedl zápis do knihy úrazů,
- další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu.

Záznam o úrazu škola vyhotovuje jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost dítěte ve škole zasahujícím alespoň do dvou po sobě jdoucích vyučovacích dnů, na žádost zákonného zástupce dítěte. Záznam o úrazu je třeba předat zákonnému zástupci, zaslat zdravotní pojišťovně dítěte v listinné podobě. Pouze na ČŠI se záznam o úrazu zasílá elektronicky, a to bez zbytečného odkladu. Aktualizace záznamů o úrazech jsou zasílány a vyhotovují se pouze v případě, že bylo poskytnuto odškodnění, a to ihned poté, co se o důvodu aktualizace zpracovatel dozví, nejpozději k 30. září následujícího školního roku. Aktualizace se zasílá pro každý jednotlivý záznam. Povinnost vytvářet souhrnné aktualizace je zrušena, nezasílá se souhrnný přehled, ani negativní informace.⁵⁸

⁵⁷ VALENTA, Jiří. Právní rámec řízení škol a školských zařízení. 1.vydání. Karviná: PARIS, 2010,s.319. ISBN 978-80-87173-16-9

⁵⁸ Vyhláška č. 57/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 64/2005 Sb., a evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

3 ŠETŘENÍ NA ÚSEKU BOZP A BOZ DĚTÍ V MŠ

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda je dostatečně zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřské škole po stránce praktické i ve vnitřních předpisech.

Z těchto důvodů jsem uskutečnila šetření ve vybraných mateřských školách. Zajímala mě skutečnost, jaké předpisy vzhledem k BOZP a BOZ dětí mateřské školy uplatňují, zda naplňují legislativní rámec. Zjišťovala jsem, jaký je stav úrazovosti v mateřských školách, zda mateřské školy vyhledávají rizika a problémy a jaká bezpečnostní opatření uplatňují. Předmětem zkoumání byly čtyři mateřské školy v Uherském Brodě.

Budovy mateřských škol jsou z hlediska stavebně technického uspořádání zcela odlišné, což představuje z hlediska BOZP jiná rizika možného ohrožení zdraví. Rozdílná rizika možného ohrožení zdraví mají mateřské školy i vzhledem ke svým přilehlým zahradám a městské lokalitě.

V každé mateřské škole jsem za přítomnosti ředitelky realizovala prohlídku objektů z hlediska BOZP, pozorování provozu škol při činnostech a při vzdělávání a analýzu vnitřní dokumentace týkající se BOZP a BOZ dětí. Prověřovala jsem, zda vnitřní předpisy těchto škol jsou uplatňovány a dodržovány v praxi. Současně jsem na školách rovněž provedla řízený rozhovor s učitelkami.

Výstupem výzkumu bude vyhodnocení zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při vzdělávání v šetřených mateřských školách po stránce praktické, tak i ve vnitřních předpisech a další dokumentaci týkající se BOZP.

3.1 Prohlídka MŠ a pozorování objektu z hlediska BOZP a BOZ dětí

V rámci šetření, zda je dostatečně prakticky zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách, jsem uskutečnila prohlídku budov a vnitřních prostor mateřských škol, pozorování provozu a činností z hlediska BOZP a BOZ dětí.

Šetřené mateřské školy jsou příspěvkovými organizacemi, jejichž zřizovatelem je město Uherský Brod. Statutárními zástupci jsou ředitelky mateřských škol, které jsou plně odpovědné za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví ve škole.

Základní údaje o šetřených školách:

Mateřská škola č.1: Budova většího pavilónového typu situovaná na panelákovém sídlišti, osm tříd, kapacita 170 dětí, 25 zaměstnanců, přilehlá zahrada.

Mateřská škola č.2: Budova menšího pavilónového typu situovaná v řadové zástavbě na sídlišti, tři třídy, kapacita 100 dětí, 10 zaměstnanců, přilehlá zahrada.

Mateřská škola č.3: Dvoupodlažní budova situovaná v řadové zástavbě města, tři třídy, kapacita 80 dětí, 10 zaměstnanců, přilehlá zahrada.

Mateřská škola č.4: Jednopodlažní budova situovaná v okrajové části města, dvě třídy, kapacita 56 dětí, přilehlá zahrada, 6 zaměstnanců.

3.1.1 Záznam z pozorování – BOZP ve školách

Předmět pozorování 1: Vnější stav budov, venkovní prostory

Zjištění: Ve třech budovách mateřských škol proběhla rekonstrukce v rámci projektu zřizovatele „Realizace úspor energie“ spolufinancovaný EU - fondem soudržnosti, při níž se uskutečnila výměna oken, zateplení objektů včetně realizace fasád. Budovy se po příchodu dětí ráno z bezpečnostních důvodů zamykají. Vyřešený bezbariérový přístup splňuje pouze jedna mateřská škola. Zahrady škol jsou oplocené, plot je na některých místech opravovaný. Dřevěné zahradní prvky a sportovní prvky s dopadovou plochou jsou pravidelně kontrolovány, bohužel mají

poměrně krátkou životnost. Na pískovištích je dle provozního řádu obměňován písek a jsou na nich používány ochranné sítě. Pravidelně je prováděna údržba zeleně a ořez dřevin. Dva objekty MŠ se nachází u frekventovaných vozovek. V obou směrech jsou na vozovce v blízkosti objektů MŠ nápisy pro vozidla „Děti“. U těchto objektů ale chybí parkovací prostor pro rodiče, který by prospěl větší bezpečnosti při příchodu a odchodu rodičů s dětmi.

Předmět pozorování 2: Prohlídka tříd, šaten, a dalších prostor

Zjištění: Třídy šetřených mateřských škol jsou slunné, vytápěné na teplotu 20-22°C. Okna jsou opatřena funkčními žaluziemi. Pravidelně je prováděno větrání podle potřeby, při pohybových aktivitách, při odpočinku. Tři MŠ mají ve třídách zapsáno 28 dětí na základě schválené výjimky z počtu zřizovatelem. Třídy jsou vybaveny stolky a židlemi pro děti, jejichž velikost je přizpůsobena výšce postav dětí. Ostatní vybavení třídy je určené k odkládání hraček a pomůcek. Ve třídách jsou opatřeny radiátory topení ochrannými kryty nebo jsou zde již nainstalovány radiátory s bezpečnostní plochou. V některých třídách se nachází tělocvičné nářadí, které splňuje atest a je pravidelně kontrolováno. Ke třídám přináleží sociální zařízení pro děti, včetně umyvárny. V jednom případě je sociální zařízení zcela nevyhovující. Dlažba i obklady jsou na několika místech narušené a opravované. Výhledově se plánuje rekonstrukce tohoto sociálního zařízení. Šatny sloužící k převlékání dětí jsou většinou málo prostorné. Chodby jsou volné, není zde umístěn žádný nábytek. Jedna mateřská škola nemá na schodišti instalované zábradlí v požadované výšce pro děti.

Předmět pozorování 3: Umístění lékárniček, hasicích přístrojů, hydrantů

Zjištění: V mateřských školách je umístění lékárniček viditelně označeno. Lékárničky se nachází na jednotlivých pracovištích a jsou rozmístěny mimo dosah tříd. Jsou jimi vybaveny i školní kuchyně a plynové kotelny. Dále mají mateřské školy i přenosné lékárničky pro použití na výlety a na jiné akce mimo budovu. V mateřských školách není zřízena funkce zdravotníka. Kontrolou a doplňováním lékárniček je pověřena odpovědná

osoba. Pouze někteří zaměstnanci mateřských škol byli proškoleni v první pomoci. V budovách jsou umístěny hasicí přístroje podle povahy prostředí a hydranty v jednotlivých částech budovy. Tyto přístroje jsou pravidelně kontrolovány odborně způsobilou osobou.

Předmět pozorování 4: Umístění bezpečnostních značení, pokynů

Zjištění: V budovách mateřských škol jsou používána bezpečnostní značení z důvodu bezpečnosti dětí, zaměstnanců i rodičů. Viditelně jsou označena schodiště, jednotlivé třídy a ostatní místnosti. V prostorách škol, na chodbách a schodištích jsou vyznačeny únikové cesty reflexním značením a piktogramy pro děti. Na jednotlivých pracovištích, úsecích jsou vyvěšeny provozní řády, poplachové požární směrnice a značení „zákaz kouření“. Ve všech budovách jsou viditelně označeny hlavní uzávěry přípojek energií.

Předmět pozorování 5: Používání přidělených OOPP

Zjištění: Ve všech šetřených mateřských školách používají nepedagogičtí pracovníci ochranné pracovní oděvy a zdravotní obuv, které mají přiděleny na základě vyhodnocení rizik vzhledem k vykonávané práci. Pedagogové používají při práci s dětmi většinou pracovní haleny nebo trička s logem školy. Zaměstnanci mají zaměstnavatelem zajištěné i praní pracovních oděvů

Předmět pozorování 6: Pořádek a čistota v prostorách školy

Zjištění: V mateřských školách je všude čisto a pečlivě uklizeno. Zaměstnanci mají přesně určeny pracovní náplně a odpovědnost za pracovní úsek. Činnosti v mateřské škole související s bezpečností a ochranou zdraví dětí jsou zpracovány ve školním řádu a provozním řádu školy. Děti jsou vedeny v mateřské škole k udržování pořádku a čistoty v rámci svých věkových schopností.

Předmět pozorování 7: Chování dětí v režimových momentech, při pobytu na zahradě

Zjištění: Děti se v prostředí mateřské školy učí odpovědnému chování a jednání. Během činností v průběhu dne v mateřské škole jsou děti vedeny učitelkami k ochraně svého zdraví i kamarádů, k dodržování pravidel chování. Učitelky poučují děti o možných rizicích a nebezpečích. Děti se pohybují v objektu mateřské školy s doprovodem učitelky nebo samostatně. U dětí s problémovým chováním dochází občas k porušování pravidel, ke vzájemnému ubližování a ohrožení bezpečnosti. Při pobytu dětí na zahradě učitelky jasně stanovují pravidla k ochraně jejich bezpečnosti a zdraví. Učitelky poučují děti o možných rizicích a nebezpečích. Poučení dětí zapisují do třídní knihy.

3.2 Analýza dokumentace

Jako další metodu ke zjištění, zda je dostatečně zajišťována a uplatňována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách, jsem použila analýzu vnitřních předpisů a dokumentace.

Školství je specifické tím, že se řídí jednak obecnými právními předpisy a také speciálními školskými předpisy. Mateřské školy si jednotlivé činnosti a postupy upravují ve vnitřních předpisech, které jsou zpracovány v souladu se zákonnými normami. Jelikož žádný právní předpis neuvádí povinnou dokumentaci, vychází ředitel z toho, co uvádí zákoník práce a co vyžadují kontrolní orgány. Výchozí jsou předpisy na ochranu života a zdraví, které mají podobu směrnice k zajištění BOZP a BOZ dětí v mateřské škole. Dále jsou to předpisy hygienické a protiepidemické, které upravují provoz školní kuchyně. Technické předpisy, dokumenty a normy jsou nezbytné k provozu kotelen, případně k používání strojů. Stavební předpisy řeší požadavky na budovy škol. Předpisy o požární ochraně upravují postupy vzhledem k požárnímu nebezpečí.⁵⁹

⁵⁹ ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. Legislativa BOZP ve školství. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008. ISBN 978-80-86846-26-2

Ve zkoumaných mateřských školách je vedena následná dokumentace, která umožňuje realizaci, sledování a hodnocení stavu BOZP:

- Stavebně technická dokumentace budovy školy a všech prostor, která je výchozí pro splnění podmínek stavebního zákona kladených na budovy určené ke vzdělávání.
- Směrnice k zajištění BOZP, která stanovuje v souladu se zákonem práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP na dané škole.
- Doklady o každoročních provedených prověrkách BOZP, jež se provádí z důvodu kontroly pracoviště na jednotlivých úsecích. Na základě zjištěných závad ohrožující bezpečnost a zdraví se stanovují termíny odstranění závad, plán ozdravných opatření.
- Zprávy o předepsaných revizích, zkouškách a kontrolách technických zařízení, které jsou nezbytné pro bezpečný chod školy. Školy si vedou přehled a plán provádění revizí.
- Dokumentace ke kotelně a jejímu provozu. Kotelnu může obsluhovat pouze osoba splňující odbornou kvalifikaci.
- Provozní řády zpracované podle odbornosti, upřesňující provoz a organizaci práce školy, školní kuchyně a školní jídelny, zahrady.
- Zápisy o provedeném školení zaměstnanců jsou nezbytnou povinností zaměstnavatele uložené zákonem.
- Evidence pracovní doby včetně práce přesčas.
- Kniha pracovních úrazů, záznamy o úrazech slouží k evidenci pracovních úrazů.
- Dokumentace o zdravotní způsobilosti zaměstnanců prokazuje odbornou způsobilost zaměstnance vykonávat práci, povinnost provádění preventivních prohlídek.
- Směrnice o poskytování osobních ochranných prostředků (dále OOPP, mycích, čistících a desinfekčních prostředků včetně jejich evidence vysvětluje podmínky a lhůty přidělování prostředků zaměstnancům v mateřské škole.
- Traumatologický plán a zajišťování první pomoci upřesňuje postup zaměstnanců školy při vzniku úrazu v mateřské škole.
- Kniha závad k zaznamenávání zjištěných nedostatků ve škole. Bez zbytečného odkladu je zajištěno odstranění závad školníkem, školnicí. Rozsáhlejší závady a závady vyžadující odborné předpoklady jsou odstraňovány odbornou firmou.

- Plán a zápisy kontrol, které jsou realizovány odpovědnými pracovníky školy. Zjištěné nedostatky jsou okamžitě řešeny.
- Zápisy z kontrol provedených příslušnými orgány, institucemi státní správy, kteří posuzují dodržování legislativních norem BOZP. Je to Krajská hygienická stanice (KHS), Oblastní inspektorát práce, ČŠI.
- Směrnice k vyhledávání a vyhodnocování rizik, opatření k odstranění rizik, k omezení jejich působnosti na zaměstnance a k vhodné organizaci bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a dětí při vzdělávání v mateřské škole.

Ředitelky mateřských škol podle školského zákona zpracovávají na úseku BOZ dětí dokumenty vzhledem ke svým specifickým podmínkám:

- Školní řád, závazný dokument pro zaměstnance, rodiče a děti při činnostech v mateřské škole.
- Směrnice k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí.
- Směrnice k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí.
- Kniha úrazů a záznamy o úrazech dětí.

Na základě analýzy knihy úrazů jednotlivých mateřských škol jsem zjistila stav úrazovosti ve školním roce 2013/2014:

Počet úrazů ve školním roce 2012/2013 v mateřských školách v Uherském Brodě:

	Počet dětí v MŠ	Počet úrazů	Četnost úrazů
MŠ č.1	170	5	2,9%
MŠ č.2	80	4	5,0%
MŠ č.3	56	3	5,3%
MŠ č.4	48	3	6,0%

Ze zjištění vyplývá, že se minimálně zraní v mateřských školách 3% a maximálně se zraní 6% zapsaných dětí.

3.3 Realizace BOZP a BOZ dětí v MŠ

Ředitelé škol, jako statutární zástupci příspěvkové organizace, jsou plně odpovědní za oblast BOZP i BOZ dětí. Tuto oblast považují za obávanou a složitou.

Vzhledem k existenci velkého množství právních předpisů, častým legislativním změnám, využívají ředitelé outsourtsing. Mají sjednanou smlouvu s odborným technikem, což je kvalifikovaná osoba k provádění školení BOZP a PO zaměstnanců a další poradenské činnosti. Školení zaměstnanců o BOZP se v mateřských školách koná jednou ročně před zahájením školního roku. Školení PO organizují školy jednou za dva roky. Na školách je dokladována osnova školení, s podpisy zaměstnanců a ověření znalostí testem.

V šetřených mateřských školách je evidentní delegování úkolů zaměstnancům v oblasti BOZP. Zaměstnanci se tak podílí na vytváření bezpečného pracovního prostředí, spolupracují se zaměstnavatelem při zajišťování podmínek BOZP. Ředitelé stanovují komisi k realizaci prověrek, určují termín provedení většinou na začátku školního roku.

Cílem prověrky je zhodnocení stavu jednotlivých pracovišť školy z hlediska platných legislativních norem, funkčnosti vnitřních směrnic, dodržování bezpečnostních předpisů, vyhledávání rizik, vyhodnocování úrazovosti. Zápisy z prověrky včetně závěrů, ozdravných opatření a termínů odstranění závad předává každý ředitel zřizovateli. Řešení nezbytných oprav finančně náročných, které ohrožují zdraví a bezpečnost, ředitelé školy projednávají a plánují se zřizovatelem.

Ve vybraných mateřských školách jsem prostudovala činnosti a příležitosti ve školních vzdělávacích programech v oblasti zdraví a bezpečí. Ve vzdělávacím obsahu integrovaných bloků mají školy zahrnuty dílčí cíle a kompetence v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví dětí. Děti v jednotlivých tématických celcích prostřednictvím činností a příležitostí rozlišují přiměřeně svým schopnostem co zdraví prospívá a co mu škodí, získávají povědomí o významu péče o zdraví a o některých způsobech ochrany zdraví a bezpečí. Jsou motivovány k obezřetnému chování, k přiměřenému a bezpečnému chování ve známém prostředí a k uvědomění, co je pro ně nebezpečné, co může poškodit jejich zdraví.

Obsahem tématických celků je rovněž dodržovat základní pravidla chování na chodníku a ulici, vědět jak se vyhnout nebezpečí, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc, jak se bránit se projevům násilí.

Ve výukových programech mateřských škol je obsažena i dopravní výchova. Všechny školy navštěvují pravidelně dopravní hřiště ve městě. Děti se formou hry prakticky i teoreticky seznamují s bezpečností a pravidly dopravního provozu a uplatňují své poznatky přímo v situacích na dopravním hřišti.

3.4 Řízený rozhovor

Záměrem realizace řízeného rozhovoru s učitelkami šetřených mateřských škol bylo zkoumat, jaké mají právní povědomí a praktické zkušenosti v oblasti BOZ dětí při výchově a vzdělávání, zda vyhledávají rizika a problémy, jaká bezpečnostní opatření uplatňují.

Osloveno bylo celkem 25 pedagogických pracovníků ve všech šetřených mateřských školách.

Postup při řízeném rozhovoru

1. Příprava otázek
2. Provedení rozhovoru
 - Úvod, požádání, vysvětlení, proč se dotazují, čeho se rozhovor týká
 - Pokládání otázek, písemný záznam odpovědi
 - Poděkování respondentům za ochotu, čas
3. Vyhodnocení odpovědí, zpracování do tabulek

Otázka č. 1: Orientujete se v současné legislativě vztahující se k BOZP a BOZ dětí ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
4	19	2			

Z dotázaných 25 učitelek se 4 učitelky dobře orientují v současné legislativě BOZP a BOZ dětí, 19 spíše ano a 2 učitelky se spíše neorientují.

Otázka č. 2: Znáte dobře předpisy BOZP a BOZ dětí uplatňovaných ve vaší mateřské škole?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
4	19	2			

Stejný poměr odpovědí se týká znalostí vnitřních předpisů BOZP a BOZ dětí uplatňovaných v MŠ.

Otázka č. 3: V případě, že jste absolvoval školení první pomoci, umíte poskytnout účinnou první pomoc ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
1	8	10	3		3

Účinnou první pomoc by poskytlo 9 učitelek, 12 učitelek spíše neumí a 3 neumí poskytnout první pomoc. Školení první pomoci neabsolvovaly 3 učitelky.

Otázka č. 4: Myslíte si, že je výchova k ochraně zdraví a bezpečnosti v předškolním vzdělávání předčasná ?

Hodnotící škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
			25		

Všechny dotázané učitelky pokládají výchovu dětí k ochraně zdraví a bezpečnosti za nutnost.

Otázka č. 5: Seznamujete, poučujete děti pravidelně s riziky a nebezpečím ?

Hodnotící škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
18	7				

Všechny učitelky běžně uplatňují poučení dětí o nebezpečí před činnostmi v mateřské škole.

Otázka č. 6: Navrhujete výchovná a jiná preventivní opatření při úrazech ?

Hodnotící škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
4	15	6			

V případě úrazů dětí se 19 učitelek zamýšlí nad preventivním opatřením, 6 učitelek spíše nenavrhuje opatření při úrazech.

Otázka č. 7: Aplikujete ve vzdělávacím programu tematiku BOZ dětí ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
5	16	4			

Ve vzdělávacím programu aplikuje tematiku BOZ dětí 21 učitelek, 4 učitelky tuto tematiku spíše neaplikují.

Otázka č. 8: Využíváte při práci s dětmi programy na PC s tematikou BOZ dětí ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
	8	10	5		7

Programy na PC s tematikou BOZ spíše využívá 8 učitelek, 10 učitelek spíše nepoužívá. 7 učitelek nemá pro dětí počítač ve třídě.

Otázka č. 9: Poskytujete dětem ochranné přilby při jízdě na odrážedlech ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
	6	8	15		11

Při jízdě na odrážedlech poskytuje dětem ochranné přilby 6 učitelek, 8 učitelek spíše neposkytuje. 11 učitelek odpovědělo, že nemají k dispozici ochranné přilby.

Otázka č. 10: Používáte při pohybu na komunikacích pro děti ochranné vesty ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
8	10	6			

Při pohybu na komunikacích 18 učitelek používá ochranné vesty, 6 učitelek spíše nepoužívá tyto vesty.

Otázka č. 11: Využíváte v předškolním vzdělávání metodiku k prevenci dětských úrazů ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
4	4		6		11

Metodiku k prevenci dětských úrazů využívá 8 učitelek, 6 učitelek ji nevyužívá, 11 učitelek nemá v mateřské škole tuto metodiku.

Otázka č. 12: Využíváte metodický portál s tematikou BOZ dětí ?

Hodnoticí škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
2	2	8	13		

Metodický portál s tematikou BOZ dětí využívají 4 učitelky, 8 učitelek ho spíše nevyužívá a 13 učitelek ho nevyužívá vůbec.

Otázka č. 13: Pokud chováte zvířata v MŠ, máte vypracované řády pro jejich chov ?

Hodnotící škála

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	Jiná odpověď
		7	9	8	

7 učitelek odpovědělo, že řády pro chov zvířat spíše nemají, 10 učitelek odpovědělo, že nemají vypracované řády a 8 učitelek neví, zda mají vypracované řády pro chov zvířat.

3.5 Závěr šetření

Výzkumný projekt měl za cíl zmapovat, zda je dostatečně zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách po stránce praktické i ve vnitřních předpisech. Šetření proběhlo v mateřských školách v Uherském Brodě.

Výsledky šetření vedly k vyhodnocení stavu objektů, podmínek provozu při vzdělávání v mateřské škole vzhledem k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí. Analýza vnitřních předpisů a dokumentace vedla ke zjištění, zda je dostatečně zajišťována a uplatňována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách. Součástí výzkumu byl rozhovor s učitelkami, který zjistil, jaké mají právní povědomí a praktické zkušenosti v oblasti BOZ dětí při výchově a vzdělávání, zda vyhledávají rizika a problémy, jaká bezpečnostní opatření uplatňují.

Prohlídkou a pozorováním objektů bylo zjištěno, že budovy jsou vzhledem k provedeným rekonstrukcím bez závad. Zahrady jsou pravidelně sečeny, je prováděn ořez dřevin a kontrola sportovních a hravých prvků. Vnitřní prostory tříd, šaten jsou vybaveny nábytkem a ostatním příslušenstvím s oblými hranami a ochrannými kryty. Velikost dětských židliček a stolů odpovídá výšce dětí, kterým je třída určena.

Ve vnitřních a venkovních prostorách mateřských škol probíhá průběžná kontrola a jedenkrát ročně je realizovaná prověrka BOZP s vyhledáváním a vyhodnocováním rizik a stanovením opatření. Na základě prohlídky a pozorování objektů mateřských škol byly zjištěny následující rizika: V některých mateřských školách chybí bezbariérový přístup a parkovací plocha pro přijíždějící rodiče. Jeden objekt má hygienicky nevhodné a povrchově narušené obklady a dlažbu na sociálních zařízeních a schází zde ochranné zařízení na schodišti ve výšce dětí. Při dalších pozorování v objektech se nevyskytla žádná jiná rizika, která by ohrožovala bezpečnost a zdraví dětí.

Analýza vnitřních předpisů a dokumentace vedla ke zjištění, že je bezpečnost a ochrana zdraví dětí dostatečně zajištěna ve vnitřních předpisech a dalších dokumentech školy. Tuto dokumentaci mají školy přizpůsobenou vzhledem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí předškolního věku.

Mateřské školy se v oblasti BOZP věnují prevenci, vyhledávání rizikových faktorů při činnostech dětí i zaměstnanců, snaží se co nejvíce předcházet úrazům, při čemž vychází ze svých specifických podmínek.

Při vzdělávání získávají předškolní děti základní kompetence vedoucí k ochraně svého zdraví a bezpečí, seznamují se s pravidly bezpečného chování v dopravě, při hrách a sportovních aktivitách.

Šetřením bylo zjištěno, že nejčastějším rizikem úrazů v mateřských školách je nekázeň, neopatrnost, nedodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví. V těchto případech se mateřská škola zaměřuje na podporu rizikového chování dětí.

Výstupem řízeného rozhovoru v závěru šetření bylo zjištěno, že právní povědomí učitelek o legislativě a vnitřních předpisech BOZP a BOZ dětí v mateřských školách je uspokojující. Schopnost poskytnutí účinné první pomoci při úrazu dětí je u většiny učitelek nedostačující. V předškolním vzdělávání učitelky děti zdárně seznamují s riziky a s jejich prevencí. Na základě řízeného rozhovoru bylo zjištěno, že rezervou je uplatňování metodiky k prevenci dětských úrazů a v používání ochranných pomůcek jako reflexních vest, ochranných přileb při jízdě na odrážedlech. Pokud mateřská škola chová zvířata, neřeší se řády pro jejich chov, případně alergické reakce dětí při chovu zvířat.

Závěrem šetření lze konstatovat, že bezpečnost a ochrana zdraví dětí je v mateřských školách dostatečně uplatňována po stránce praktické i ve vnitřních předpisech. Bezpečnost a ochrana zdraví dětí je prioritou.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vzdělávání dětí v mateřské škole.

Cílem mé práce bylo zkoumat, zda je dostatečně zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřských školách po stránce praktické i ve vnitřních předpisech. Šetřením v mateřských školách jsem zjistila, které předpisy a dokumentaci v oblasti BOZP a BOZ dětí mateřské školy uplatňují, zda naplňují legislativní rámec.

Dalšími výzkumnými metodami jsem zjišťovala, jak je zajištěna BOZ při práci a vzdělávání, jaká je úrazovost v mateřských školách, zda školy vyhledávají rizika a problémy a jaká bezpečnostní opatření uplatňují.

Výstupem práce je zjištění, že stávající právní úprava poskytuje dostatečný prostor pro zajištění BOZ dětí v mateřských školách a že tato oblast je pro mateřské školy prioritou. Hlavní prevencí úrazů u dětí předškolního věku je péče o bezpečné prostředí a vybavení, inspirující a podnětná výchova, jasná a jednoduchá pravidla bezpečnosti, soustavný aktivní a pasivní dohled nad pohybem dětí a přizpůsobení činnosti věku dětí. Důležitým nástrojem ke snížení úrazovosti je správná a důsledná výchova předškolních dětí k ochraně zdraví, chování v dopravě, při hrách, sportovních aktivitách a ohledu na druhé.

Mateřská škola je společenskou institucí, jejíž funkcí je poskytování vzdělávání, místem socializace dětí, podporující jejich sociální a osobnostní rozvoj. Předškolní děti získávají základní kompetence vedoucí k ochraně zdraví a bezpečí. Mateřská škola má nezastupitelný vliv na chování rodičů a dětí a je podnětným místem pro výchovu k prevenci úrazů, ochraně vlastního zdraví a jiných lidí.

Z dětí, které si váží života a svého zdraví a mají vědomosti a zkušenosti jak se chránit, vyrostou odpovědní jedinci, kteří se budou automaticky chovat odpovědně.

POUŽITÁ LITERATURA, PRAMENY A INTERNETOVÉ ZDROJE

1. DANDOVIÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách*. 1.vydání. Praha: ASPI, 2008, s.171, ISBN 978-80-7357-373-7.
2. JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Jihlava: Anag, 2011, s. 503. ISBN 978-80-7263-658-3.
3. ROMANĚNKO, Jan, SKÁCELÍK, Pavel. *Legislativa BOZP ve školství*. 1.vydání. Praha: SONDY, 2008, s.403. ISBN 978-80-86846-26-2.
4. VALENTA, Jiří. *Právní rámec řízení škol a školských zařízení*. 1.vydání. Karviná: PARIS, 2010, s.340. ISBN 978-80-87173-16-9.
5. Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., ze dne 16.12.1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění
6. Zákon č.262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
7. Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
8. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění
9. Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění
10. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

11. Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky BOZP v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, v platném znění
12. Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
13. Vyhláška č. 57/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 64/2005 Sb., a evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
14. Vyhláška č. 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
15. Vyhláška č. 84/2001 Sb., o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do 3 let, ve znění pozdějších předpisů
16. Vyhláška č. 206/2001 Sb., o požární prevenci
17. Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí
18. Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, v platném znění
19. Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, v platném znění
20. Vyhláška 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií
21. Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů

22. Nařízení vlády č.101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, v platném znění

23. Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí, v platném znění

24. Metodický pokyn č.j. 37 014/2005-25, k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT

25. Metodický pokyn k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č.j.: 21291/2010-28

26. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: VÚP, 2004.

27. Školní vzdělávací programy šetřených mateřských škol

28. Vnitřní dokumentace mateřských škol v oblasti BOZP

29. *Informační server bezpečnosti a ochrany zdraví při práci* [online]. 2002-2014 [cit. 2013-06-26]. Dostupný z BOZPinfo.cz

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BOZ	Bezpečnost a ochrana zdraví
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŠ	Mateřská škola
ČŠI	Česká školní inspekce
PO	Požární ochrana

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Mahdalová Vladimíra
Název katedry a fakulty:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Název diplomové práce:	Školství a právní rámec ochrany zdraví
Vedoucí práce:	Mgr. Bc. Klára Tesaříková
Počet znaků:	74 684
Počet použitých zdrojů:	29

Klíčová slova: děti, mateřská škola, bezpečnost, ochrana zdraví, úraz, prevence, poučení, metoda pozorování

Anotace: Bakalářská práce se zabývá problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví dětí v mateřské škole. Cílem bakalářské práce je zjistit, zda je dostatečně zajišťována bezpečnost a ochrana zdraví při práci a při vzdělávání dětí v mateřské škole po stránce praktické i ve vnitřních předpisech. Teoretická část vymezuje legislativní rámec bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a vzdělávání v mateřské škole. Praktická část obsahuje výsledky šetření zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při vzdělávání v mateřských školách.

Keywords: Children, preschool, safety, health protection, injury, prevention, lesson, observational Metod

Annotation: This thesis deals with the health safety and protection problems of children at preschools. The aim of this thesis is to find out if the safety and protection is sufficiently secured during work and education of preschool children. This should be part of the both practical and internal regulations. The theoretical part defines the legislative framework of health safety and protection during work and education at preschool. The practical part contains the results of health security and protection examination results during preschool education.